

IRVING KRISTOL:

Vänstervriden liberalism

Amerikansk liberalism och europeisk socialdemokrati har båda rört sig påtagligt till vänster.

Det demokratiska parti som Truman, Kennedy och Johnson ledde – och den anda av amerikansk liberalism som de företrädde – är radikalt olik dagens motsvarigheter. Samma utveckling har skett inom den europeiska socialdemokratin som alltid varit befryndad med amerikansk liberalism. Den socialdemokratiska riktning som symboliserades av en Gaitskell eller en Schumacher utgör idag en minoritetsströmning i den europeiska socialdemokratin.

*Vi bevittnar en kris inom traditionell liberal och socialdemokratisk ideologi som ställts inför en värld den kanske frambragt men inte längre kan förstå.
(Artikeln har i en längre version varit publicerad i Wall Street Journal/Europe)*

Professor Irving Kristol tillhör ledningen för The American Enterprise Institute.

Att följa den intensiva debatt som förs i den amerikanska kongressen om den sk reagandoktrinen – det vill säga frågan huruvida militärt bistånd skall ges till antikommunistiska rebeller i Nicaragua och (möjligen) Angola – är en förvirrande upplevelse. Varför har debatten för övrigt uppstått?

Ett sätt att besvara frågan är att ställa en annan fråga: Om Harry Truman eller John F Kennedy eller Lyndon Johnson vore president idag, skulle de då gjort sig till tolk för den åsikt som dagens demokratiska parti intar? Det demokratiska parti som de ledde, och den anda av amerikansk liberalism som de företrädde, var radikalt olika dagens motsvarigheter.

Inte heller är det ett exklusivt amerikanskt fenomen vi bevittnar. Den europeiska socialdemokratin har alltid varit befryndad med amerikansk liberalism – de är bägge varianter av samma politiska impuls – och det har skett en parallell förändring i Europa. Den socialdemokratiska riktning som symboliserades av en Gaitskell eller en Schumacher utgör idag en minoritetsströmning i den europeiska socialdemokratin som helhet, vilken står avgjort till vänster.

Först nu, och i efterhand, kan vi bedöma de lavinartade dimensionerna av den politiska förändring som inträffade inom demokratierna i Väst under det sena 60-talet och det tidiga 70-talet. Mycket bläck har spillts på den "konservativa renässansen" under de senaste två årtiondena. Ganska liten uppmärksamhet har däremot ägnats en av de viktigaste orsakerna till denna renässans – nämligen den snabba och märkliga vänstervridningen inom amerikansk liberalism och europeisk socialdemokrati.

Den amerikanska liberalismen

Efter det andra världskriget hade amerikansk liberalism två inslag. Det första och klart viktigaste var det som kan kallas antikommunistisk liberalism. (I Europa återfanns denna på socialdemokratins "högerflygel"). Den som vill få en god uppfattning om den ideologiska kärnan hos denna politiska strömning kan läsa Arthur Schlesinger Jr:s *The Vital Center* – låt vara att de flesta demokratiska kongressledamöter på den tiden ansåg den alltför liberal. Det var denna liberalism som rättfärdigade trumandoktrinen, byggde upp NATO, utkämpade koreakriget, och från början stödde USA:s närvaro i Vietnam. Idag har den åsatts den förklenande etiketten "kallakrigsliberalism" av liberalismens ideologer.

Den snabba och märkliga vänstervridningen inom amerikansk liberalism och europeisk socialdemokrati.

Dessa ideologer är arvtagare till ett annat drag i den liberala traditionen – vad som under efterkrigsåren kallades den "anti-antikommunistiska" liberalismen. Denna idériktning ansåg USA vara åtminstone lika skyldigt till det kalla kriget, ja, kanske mer skyldigt. Den skyggade för varje tanke på Sovjetunionen som "det ondas imperium" men var samtidigt öppen för antydningar om att USA, allt vägt och mätt, kunde förtjäna omdömet ifråga. Den var i stort sett likgiltig för undertryckandet av friheten och de mänskliga rättigheterna i kommunistländerna, men blev indignerad

över minsta antidemokratiska drag hos auktoritära regimer som råkade vara USA:s förbundna. Den var inte uttalat prosovjetisk, men var underförstått och energiskt antiamerikansk.

Fram till 1960-talets mitt omfattades denna "anti-antikommunism" blott av ett fåtal inom det demokratiska partiet, främst "intellektuella" det vill säga professorer och deras doktorander, vetenskapsmän och pressen. År 1972 hade denna riktning däremot blivit stark nog att nominera sin egen kandidat, George McGovern, och alltsedan dess har den dominerat partikonventen. Eftersom den hade gott om ungdomliga aktivister kom den snabbt att prägla de växande sekretariaten i kongressen. Man har en känsla av att det finns många demokratiska kongressledamöter som inte finner sig särskilt väl tillrätta i sitt nya parti, men de har få alternativ till att godta vad som sker.

Statsvetarna är alltså oense, huruvida 1980 utgör ett av de "kritiska val" som markerar en djupgående förändring av USA:s politiska spektrum. De intresserar sig dock för fel årtal. Det är 1972 som enligt vad vi nu kan se var det "kritiska valet" – inte därför att Richard Nixon vann, och inte därför att George McGovern förlorade, utan därför att George McGovern överhuvudtaget nominerades. Det är 1972 års demokratiska partikonvent som antyder en avgörande strömkantring i amerikansk politik.

Ideologisk kris

Varför skedde då detta? Varför började amerikansk liberalism och europeisk socialdemokrati mer eller mindre samtidigt röra på sig påtagligt åt vänster? Frågan

är inte lätt att besvara, även om det rimligen kan antas att vad vi bevittnar är en djupgående kris inom traditionell liberal och socialdemokratisk ideologi som ställts inför en värld den kanske har frambragt men inte längre kan förstå.

Vi bevittnar en djupgående kris inom traditionell liberal och socialdemokratisk ideologi.

Det är en kris som i alla västländer leder till en bister politisk polarisering. Man kunde en gång på allvar tala om en utrikespolitik "över partigränserna" i dessa länder, men den ideologiska överlappning som gjorde en sådan politik möjlig har numera helt försvunnit.

Pressen ser oundvikligen växande "extremism" bara i den konservativa delen av spektrumet. Detta beror givetvis på att pressen själv idag införlivats med den vänsterliberalism som har ersatt den äldre liberalismen.

Folk i allmänhet däremot tycks varken i USA eller i Västeuropa helt kunna fatta vad som skett alltsedan 1972. Detta är också skälet till att något som liknar en konservativ majoritet kan komma att ta form i alla dessa länder. Men det kommer inte att visa sig lätt för *något* konservativt parti att regera, därför att det ställs inför en stridslysten opposition som har för avsikt att opponera till varje pris. Exakt hur svår denna uppgift kan te sig erfar för närvarande reaganadministrationen.